

УДК 34:342.9

**ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ**

кандидат юридичних наук, Муратова Д.Б., Найчук Г.О.

Національна академія внутрішніх справ, Україна, Київ

Під час проведено дослідження теми адміністративної відповідальності, варто чітко розуміти, що в умовах реформації правоохоронних структур підкреслюється особливо бережне відношення до дітей і підлітків, навіть у випадку вчинення ними правопорушень. Роль превенції та напрямку зв'язків із громадськістю відносно адміністративної відповідальності неповнолітніх спрямована на перевиховання правопорушника, запобігання вчиненню нових правопорушень, формування правової свідомості та правової культури, однак існують певні законодавчі проблеми. Проблеми, хоч і мають не глобальний характер, однак їх вплив є значним на попередження скоєння правопорушень неповнолітніми та попередження росту дитячої злочинності в сучасних умовах розвитку українського суспільства.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, заходи адміністративного впливу щодо неповнолітніх, правопорушення, притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх.

*кандидат юридических наук, Муратова Д.Б., Найчук Г.О.
Некоторые проблемные вопросы административной
ответственности несовершеннолетних / Национальная академия
внутренних дел, Украина, Киев*

Во время проведено исследование темы административной ответственности, стоит четко понимать, что в условиях реформации правоохранительных структур подчеркивается

особенно бережное отношение к детям и подросткам, даже в случае совершения ими правонарушений. Роль превенции и направления связей с общественностью относительно административной ответственности несовершеннолетних направлена на перевоспитание правонарушителя, предотвращения совершения новых правонарушений, формирования правового сознания и правовой культуры, однако существуют определены законодательные проблемы. Проблемы, хотя и имеют не глобальный характер, однако их влияние является значительным на предупреждение совершения правонарушений несовершеннолетними и предупреждение роста детской преступности в современных условиях развития украинского общества.

Ключевые слова: административное правонарушение, административная ответственность, мероприятия административного влияния относительно несовершеннолетних, правонарушение, привлечение к административной ответственности несовершеннолетних.

candidate of legal sciences, Muratova D.B., Naychuk H.O. Some problem questions of administrative responsibility minor / the National academy of internal affairs, Ukraine, Kyiv

During a study of theme of administrative responsibility is a undertaken, it costs clearly to understand that in the conditions of reformation of law-enforcement structures especially careful attitude is underlined toward children and teenagers, even in case of feasance by them offences. The role of prevention and direction of public relations in relation to administrative responsibility of minor is a sent to education of offender, prevention of feasance of new offences, forming of legal consciousness and legal culture, however exist legislative problems are

certain. Problems, though have not global character, however their influence is considerable on warning of feasant of offences minor and warning of height of infant delinquency in the modern terms of development of Ukrainian society.

Keywords: administrative crime, administrative responsibility, measures of administrative influence in relation to minor, offence, bringing in to administrative responsibility of minor.

Вступ. Правопорушення серед дітей – це своєрідний датчик, що може показати рівень морального стану суспільства. На сьогодні досить актуальна проблема регулювання адміністративної відповідальності неповнолітніх. У даному питанні, з одного боку, законодавство повинно бути максимально гуманним щодо неповнолітніх правопорушників, а з іншого – вживати найбільш ефективних методів і засобів боротьби з ними з огляду на невпинне зростання правопорушень серед даної групи суб'єктів адміністративних правовідносин. Притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх, як суб'єктів адміністративної відповідальності, має певні особливості, які, на нашу думку, повинні бути відображені в законах.

Що стосується адміністративної відповідальності загалом неповнолітніх, то зокрема це питання висвітлюється такими ученими-адміністративістами, як: Д.М. Бахрах, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, О. В. Горбач, Є.В. Додін, І.К. Ігошев, А.П. Ключніченко, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюк, В.К. Колпаков, Я.М. Квітка, Д.М. Лук'янець, М.П. Легецький, Б.М. Лазарев, Н.М. Мироненко, Г.М. Мінковський, О.І. Остапенко, О.П. Рябченко, Ю.О. Тихомиров, Я.Ю. Шевченко, О.М. Якуба та інших. І хоча останнім часом наукою адміністративного права приділяється належна увага загальним

проблемам адміністративної відповідальності неповнолітніх, проте профілактичне значення адміністративної відповідальності досліджено більше теоретично, а от відносно практичного напрямку, то варто вжити більш радикальні заходи.

При досягненні шістнадцятирічного віку неповнолітній набуває адміністративної деліктоздатності і, відповідно, обов'язку нести відповідальність особисто за скоєння адміністративного правопорушення. Необхідність виокремлення спеціальних норм про адміністративну відповідальність дітей зумовлена принципами справедливості та гуманізму.

Враховуючи біологічні, психологічні та соціальні характеристики неповнолітніх, закон передбачає особливості притягнення їх до адміністративної відповідальності. У ст. 24-1 КУпАП заходи виховного характеру розташовані у певній послідовності, залежно від наростання важкості примусових заходів [1]:

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за їх згодою, а також окремих громадян на їх прохання [1].

Загалом всі правопорушення, за вчинення яких неповнолітні можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності, варто розділити на три групи:

- 1) правопорушення, за вчинення яких до неповнолітніх застосовуються заходи впливу, передбачені ст.24-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що була розглянута частково нами вище (далі – КУпАП) [1];

2) правопорушення, за вчинення яких неповнолітні підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах, або до зазначених осіб можуть бути застосовані заходи впливу, зокрема: а) незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП); б) дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП); в) адміністративні правопорушення у сфері транспорту (статті 121-127 КУпАП); г) керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані сп'яніння (ст. 130 КУпАП); д) дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП); е) стрільба з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї в населених пунктах (ст. 174 КУпАП); є) адміністративні правопорушення, пов'язані з вогнепальною, холодною чи пневматичною зброєю (ст. 190-195 КУпАП) [1];

3) правопорушення, за вчинення яких неповнолітні підлягають адміністративній відповідальності виключно на загальних підставах, зокрема, злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185 КУпАП) [3, с.220].

В.К. Колпаков зазначає, що за порушення адміністративно-правових установлень можуть, по-перше, застосовуватись стягнення; по-друге, вживатися інші заходи впливу: а) заходи впливу на фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень (ст. 24-1 КУпАП); б) заходи впливу на юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень [7, с. 521].

Сучасні адміністративісти виділяють наступні підстави адміністративної відповідальності взагалі та адміністративної відповідальності неповнолітніх: фактичні (вчинення особою особливого

виду правопорушення – адміністративного (тобто наявність ознак такого правопорушення); юридичні (наявність в діях особи юридичного складу правопорушення – суб'єкту, суб'єктивної сторони, об'єкту, об'єктивної сторони); процесуальні (наявність процесуальних норм, які забезпечують притягнення винної особи до адміністративної відповідальності) [5, с. 342].

Заходи впливу для неповнолітніх – це, як і адміністративні стягнення, заходи адміністративної відповідальності. Їх поєднують такі ознаки [9]: а) основна ціль застосування – виховання (виправлення) порушника; б) підставою їх застосування є вчинення адміністративного проступку; в) застосовуються тільки стосовно деліктоздатної особи; г) спільний процесуальний порядок їх застосування (накладається органами адміністративної юрисдикції у порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення). Але як два різні види заходів адміністративної відповідальності, вони мають також певні відмінності: а) застосування адміністративного стягнення тягне за собою виникнення стану, коли особа вважається такою, що протягом року притягувалася до адміністративної відповідальності, застосування ж заходів впливу для неповнолітніх таких правових наслідків не породжує; б) елемент кари більш притаманний адміністративним стягненням, аніж заходам впливу для неповнолітніх; в) заходи впливу для неповнолітніх застосовуються лише як заміна адміністративних стягнень [6, с.112].

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання полягає у покладенні на неповнолітнього обов'язку зазнати посиленого виховного впливу та контролю за поведінкою з боку обраних судом осіб чи колективу [8]. Передача неповнолітнього під нагляд трудовому

чи педагогічному колективу можлива тільки за згодою цього колективу. Неприпустимо передавати неповнолітнього під нагляд батька або матері, які позбавлені батьківських прав, а також батьків чи інших осіб, котрі через свою поведінку не здатні позитивно впливати на нього.

Простежуються декілька проблем, що стосуються ефективності застосування до неповнолітніх правопорушників адміністративних стягнень. По-перше, ті темпи акселерації молоді, що відбуваються в сучасному житті, дають підстави для зниження віку адміністративної відповідальності неповнолітніх, наприклад з 15 років [8]. По-друге, доцільно було б запозичити із кримінального законодавства додаткові заходи виховного впливу і ввести їх до КУпАП, наприклад: 1) установлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього, що може передбачати заборону відвідувати певні місця, використовувати певні форми дозвілля; 2) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків. Важко погодитися з Ю.І. Ковальчуком про необхідність створення окремої ланки судів (суди в справах неповнолітніх) для розгляду адміністративних і кримінальних справ [7, с. 522].

Висновки. Дослідивши та розглянувши питання адміністративної відповідальності неповнолітніх можна підкреслити наступне:

- у чинному законодавстві зосереджується увага на особливих засобах впливу на неповнолітніх правопорушників, що зумовлюється їх віковою категорією та психологічним ставленням до вчиненого. Проте варто також звернути увагу на вдосконалення даних засобів шляхом внесення поправок та доповнень до чинного КУпАП;

- на сьогодні наведена вище система стягнень не є достатньо дієвою саме на практиці, варто в майбутньому переглянути для більш дієвого результату;
- при застосуванні заходів адміністративного впливу на неповнолітніх акцент зміщується із покарання на виховання, превенцію та підвищення рівня правосвідомості неповнолітнього правопорушника;
- варто вирішити на практиці питання про здійснення заходів не тільки правового характеру, а й насамперед педагогічного, психологічного та медичного.

Окремо варто також і на практиці вжити більш радикальних видів притягнення відповідальності і для батьків неповнолітніх, що вчинили або злочин, або правопорушення, якщо встановлено прямий причинний зв'язок їх виховання і скоєного дітьми правопорушення.

Література:

1. *Кодекс України про адміністративні правопорушення: за станом на 12 травн. 2017 р. / Верховна Рада України. – Офіц.вид. – К.: Право вид-во, 2017. – 368 с. – (Бібліотека офіційних видань).*
2. *Стеценко С.Г. Адміністративне право України. – К.: Атіка, 2013.- 3-є вид. – С. 640.*
3. *Васильєв А.С. Адміністративне право України (загальна частина): підруч. посіб. / А.С. Васильєв. – Х.: Одиссей, 2014. – 4-е вид. – С. 224.*
4. *Продаєвич В.О. Заходи адміністративного впливу, що застосовуються до неповнолітніх: поняття та місце в системі заходів адміністративного примусу / В.О. Продаєвич // Університет. наук. Записки, 2016. – № 7. – С. 195–199.*

5. *Адміністративна відповідальність в Україні: Навчальний посібник/ За заг. ред. доц. А.Т. Комзюка. 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Ун-т внутр. справ, 2014. – С. 349.*
6. *Ковальчук Ю.І. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх / Ю.І. Ковальчук // Право України, 2013. – № 8. – С. 111-114.*
7. *Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія/ В. К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 526 с.*
8. *Тарануха В.П. Заходи впливу на неповнолітніх в адміністративно-деліктному процесі й особливості процедури їх накладання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/559/17.pdf>*
9. *Лесько Н.В. Правова природа адміністративної відповідальності неповнолітніх [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/vnulpurn_2014_801_5.pdf*

References:

1. *Kodeks Ukraine pro administrativni pravoporushenya: za stanom na 12 travn. 2017 r. / Verhovna Rada Ukraine. – Of its. vud. – K: Pravo vudvo, 2017. – 368 S. – (Biblioteka ofitsiynuh vydan).*
2. *Stetsenko S.G. Administrativne pravo Ukraine. – K.: Atika, 2013. – 3-te vyd. – 640 S.*
3. *Vasilyev A.S. Administrativne pravo Ukraine (zahalna chastyna): pidruch. posib. / A.S. Vasilyev. – H.: Odissey, 2014. – 4-te vyd. – 224 S.*
4. *Prodayevuch V.O. Zahodu administrativnoho vplyvu, sho zastosovuytsya do nepovnolitnih: ponyattya ta mistse v sustemi zahodiv administrativnoho prumysy / V.O. Prodayevuch // Universitet nauk. Zapysky, 2016. - № 7. – 195-199 S.*

5. *Administratyvna vidpovidalnist v Ukraine: Navchalnyuy posibnyk / Zag. Red. Dots. A.T. Komzuka. 4-te vyd. Pererob i dop. – H.: Un-t vnutr. sprav, 2014. – 319 S.*
6. *Kovalchuk Y.I. Osoblyvosti admistratyvnoyi vidpovidalnosti nepovnolitnih / Y.I. Kovalchuk // Pravo Ukraine, 2013. - № 8. – 111-114 S.*
7. *Kolpakov V.K. Admistratyvno-deliktnyyu oravovyyu fenomen: monografiya/ V.K. Kolpakov. – K.: Yurinkom Inter, 2014. – 526 S.*
8. *Taranuha V.P. Zahody vplyvu na nepovnolitnih v administratyvno-deliktnomu protsesi y osoblyvosti protsedury yuh nakladannya [Elektronnyy resurs]. – Reghym dostupu: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/559/17.pdf>*
9. *Lesko N.V. Pravova pryroda administratyvnoyi vidpovidalnosti nepovnolitnih [Elektronnyy resurs]. – Reghym dostupu: file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/vnulpurn_2014_801_5.pdf*